

**ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ**

ΟΔΗΓΟΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΤΥΠΩΝ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ

Δεκέμβριος 2015

Μέρος Β

Ασβεστολιθικά βραχώδη πρηνή με χασμοφυτική βλάστηση	Κωδικός Natura 2000: 8210
--	----------------------------------

Περιγραφή.

Ασβεστολιθικά χασμαίφυτα υψηλών υψομέτρων όρεων της Πελοποννήσου, της Γκιόνας και του Παρνασσού.

Οικολογικές συνθήκες.

Αναπτύσσεται σε θέσεις που εδράζονται σε ασβεστόλιθο και απαντάται σε υπερθαλάσσιο ύψος 1300-2400 μ. **Καταλαμβάνει βραχώδης εξάρσεις ή απόκρημνα βράχια, διαφόρων εκθέσεων και, συχνά, κατακόρυφης διάταξης.** Συγκροτείται από αραιά ποώδη βλάστηση, με κάλυψη 5–30% και με αρκετά σπάνια, προστατευόμενα και ενδημικά φυτά. Εδώ μπορούν να αναγνωρισθούν δύο επίπεδα:

α) **θερμο – μεσο μεσογειακό επίπεδο** (*Onosmetalia frutescentis*, με *Campanula versicolor*, *C. rupestris*, *Inula attica*, *I. Mixta*, *Odontites linkii*,)

β) **Ορεινο – ορομεσογειακό επίπεδο** (*Potentilletalia speciosae* περιλαμβανομένων των *Silenion auriculatae*, *Galion degenii* και *Ramondion nathaliae*).

Αυτοί οι τύποι οικοτόπων παρουσιάζουν μία μεγάλη τυπική ποικιλότητα με πολλά ενδημικά είδη.

Χλωριδική σύνθεση.

Silene auriculata, *Potentilla speciosa*, *Achillea umbellata*, *Campanula rupicola*, *Saxifraga sibthorpii*, *S. marginata*, *S. spruneri*, *Minuartia stellata*, *Valeriana olenaea*, *Satureja parnassica*, *Campanula aizoon*

Κατάσταση διατήρησης-Απειλές.

Οι μόνες απειλές που διαπιστώθηκαν μέχρι σήμερα οφείλονται στη διάνοιξη δρόμων και στη λειτουργία λατομείων και άλλων έργων.

Εικόνα 24: Χαρακτηριστική εικόνα του οικοτόπου 8210, στην περιοχή του Παρνασσού.

Εικόνα 25: *Campanula rupicola*. Χαρακτηριστικό taxon των κάθετων βράχων στην περιοχή του Παρνασσού.

Εικόνα 26: *Campanula versicolor*. Χαρακτηριστικό taxon των κάθετων βράχων (κυρίως στα κατώτερα και μέσα υψόμετρα) στην περιοχή του Παρνασσού.

Εικόνα 27: *Hieracium pannosum*. Χαρακτηριστικό taxon του οικοτόπου 8210.

Εικόνα 28: *Rhamnus sibthorpianus*.

Εικόνα 29: *Campanula topaliana*.

Περιγραφή.

Ελληνικά δάση πλατύφυλλου δρυός (*Quercus frainetto*)

Η πλατύφυλλος δρυς σχηματίζει το 1/3 των δασών της χώρας μας και ~ το 80% των δρυοδασών μας. Σε όλη την ηπειρωτική Ελλάδα εκτός της Ν. Πελοποννήσου.

Εμφανίζονται σε υψόμετρο 600-1200 μέτρα σε ποικίλες εκθέσεις, κύρια σε φλύσχη και σπανιότερα σε σχιστόλιθους και ασβεστόλιθους.

Ελληνικά δάση χνουώδους δρυός (*Quercus pubescens*)

Σχηματισμοί των ειδών *Quercus pubescens*, *Carpinus orientalis*, *Ostrya carpinifolia* της χαμηλότερης ανω-Μεσογειακής ζώνης στη Στερεά, Θεσσαλία, Μακεδονία, Θράκη και τοπικά, σε ασβεστολιθικά πετρώματα στη δυτική Ελλάδα.

Σημαντικά στοιχεία-Μοναδικότητα-Σπανιότητα.

Τα δάση δρυός της περιοχής και οι επιμέρους φυτοκοινωνίες, που συγκροτούν, παρά την πολύχρονη κακομεταχείρισή τους (πρεμνοφυής διαχείριση και έντονη βόσκηση) συνεχίζουν να παρουσιάζονται σταθερά και παραγωγικά. Οι σταθμικές συνθήκες, αλλά και οι συνθήκες των συστάδων εμφανίζονται αρκετά καλές σε βαθμό που να θεωρείται εύκολη η οικολογική και παραγωγική τους ανόρθωση.

Κατάσταση διατήρησης-Απειλές.

Τα οικοσυστήματα αυτά δεν θεωρούνται ευπαθή ιδιαίτερα εάν απομακρυνθούν οι λαθροϋλοτομίες και η υπερβόσκηση. Η κατάλληλη διαχείρισή τους (σπερμοφυής) θα οδηγήσει σε παραπέρα σταθερότητα και προοδευτική εξέλιξη.

Εικόνα 30: Δάση δρυός εντός της περιοχής ευθύνης του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Παρνασσού.

Εικόνα 31: *Quercus frainetto*

Εικόνα 32: *Quercus pubescens*.

Εικόνα 33: *Ostrya carpinifolia*.

Εικόνα 34: *Carpinus orientalis*.

Δάση με <i>Quercus ilex</i>	Κωδικός Natura 2000: 9340
------------------------------------	----------------------------------

Περιγραφή.

Δάση κυριαρχούμενα από *Quercion ilex*, συχνά αλλά όχι απαραίτητα σε ασβεστολιθικά πετρώματα.

Οικολογικές συνθήκες.

Ο τύπος αυτός αφορά συνήθως πυκνούς και υψηλούς θαμνώνες με αείφυλλα σκληρόφυλλα. Απαντά τόσο σε ασβεστολιθικά εδάφη όσο και εδάφη που προέρχονται από σχιστόλιθους, κ.λπ. Τα υψόμετρα ποικίλουν και κυμαίνονται από 300-1000 μέτρα. Οι σχηματισμοί της αριάς σε μείξη με φράξο, κουτσουπιά, δάφνη, κουμαριές, φιλλύκι και ρείκια κυριαρχούν στη Δυτική Ελλάδα, αλλά και στις υγρότερες και ψυχρότερες περιοχές της ζώνης των αείφυλλων πλατύφυλλων της Ανατολικής Ελλάδας.

Χλωριδική σύνθεση.

Quercus ilex, *Myrtus communis*, *Arbutus unedo*, *Erica arborea*, *Smilax aspera*, *Arbutus andrachne*, *Phillyrea latifolia*, *Quercus coccifera*, *Pistacia lentiscus*, *Acer sempervirens*, *Carex distachya*, *Laurus nobilis*, *Pistacia terebinthus*, *Galium fruticosum*, *Lithodora hispidula*, *Cistus salviifolius*, *Asparagus aphyllus* subsp. *orientalis*, *Erica manipuliflora*, *Hypericum empetrifolium*.

Σημαντικά στοιχεία-Μοναδικότητα-Σπανιότητα.

Τα δάση αριάς αποτελούν τυπικό παράδειγμα Μεσογειακού δάσους που μπορεί να αναπτυχθεί σε πιο υγρές θέσεις (θεωρείται ότι αποτελούν υψηλό στάδιο διαδοχής της μεσογειακής βλάστησης). Η οικονομική, οικολογική και κυρίως η αισθητική αξία τους είναι πολλή μεγάλη ιδιαίτερα την άνοιξη και το φθινόπωρο με την ποικιλία των χρωμάτων των φύλλων και των ανθέων των ειδών που τα συνθέτουν.

Κατάσταση διατήρησης-Απειλές.

Καλή έως μέτρια η κατάσταση διατήρησης, όλων των δασών και υψηλών θαμνώνων αριάς. Παράγοντες υποβάθμισης των δασών αριάς αποτελούν η ξύλευση, εκχέρσωση και οι πυρκαγιές, λόγω της ευφλεκτικότητας των ειδών που τα συνθέτουν. Τα δάση αυτά

ή οι θαμνώνες ανανεώνονται πολύ εύκολα μετά από πυρκαγιά, επειδή τα είδη που τα συνθέτουν πρεμνοβλαστώνουν και ριζοβλαστώνουν άφθονα.

Εικόνα 35: Δάση με *Quercus ilex* στην περιοχή της Τιθορέας.

Εικόνα 36: Κοντινή άποψη του *Quercus ilex*.

Περιγραφή.

Δενδρώδεις σχηματισμοί στους οποίους κυριαρχεί το πουρνάρι, *Quercus coccifera*.

Οικολογικές συνθήκες.

Απαντάται πρακτικά σε κάθε τύπου γεωλογικό υπόστρωμα, με ιδιαίτερη συχνότητα εμφάνισης όμως στα σκληρά ασβεστολιθικά υποστρώματα. Το υψόμετρο στο οποίο καταγράφηκε αυτός ο τύπος οικοτόπου ήταν από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι τα 1200m περίπου. Η σύνθεσή του περιλαμβάνει είτε αμιγείς συστάδες με *Quercus coccifera* είτε μικτές με *Quercus coccifera* και *Phillyrea latifolia*. Το *Quercus coccifera* είναι ένα είδος με ισχυρή αναγεννητική ικανότητα, το οποίο μπορεί να ανθίσταται στις ανθρώπινες επιδράσεις (πυρκαγιές, και βόσκηση).

Χλωριδική σύνθεση.

Είδη που συμμετέχουν στη χλωριδική του σύνθεση είναι τα: *Quercus coccifera* (κυρίαρχο είδος), *Phillyrea latifolia*, *Pistacia lentiscus*, *Clematis cirrhosa*, *Arbutus unedo*, *Valerianella turgida*, *Crocus biflorus*, *Rhagadiolus stellatus*, *Crataegus monogyna*, *Ornithogalum nutans*, *Galium aparine*, *Prunus cocomilia*, *Ranunculus ficaria*, *Pteridium aquilinum* (κυρίαρχο στον ψηλότερο ποώδη όροφο).

Σημαντικά στοιχεία-Μοναδικότητα-Σπανιότητα.

Δενδρώδεις σχηματισμοί στους οποίους κυριαρχεί η *Quercus coccifera*, απαντούν στην ηπειρωτική Ελλάδα, στα νησιά του Ιονίου, του Αιγαίου και την Κρήτη.

Κατάσταση διατήρησης-Απειλές.

Τα δάση πρίνου γενικά βρίσκονται σε καλή έως μέτρια κατάσταση διατήρησης. Σε αρκετές περιοχές η σύνθεση αυτού του τύπου βλάστησης είναι ικανοποιητική και παρουσιάζει καλή κατάσταση διατήρησης.

Εικόνα 37: Χαρακτηριστική θέση του οικότοπου των Ελληνικών Δασών πρίνου, πλησίον της περιοχής «Λιβάδι Παρνασσού».

Εικόνα 38: *Crataegus monogyna*. Χαρακτηριστικό είδος του οικότοπου των Ελληνικών Δασών πρίνου.

Εικόνα 39: *Juniperus oxycedrus*. Χαρακτηριστικό είδος του οικότου των Ελληνικών Δασών πρίνου.

Εικόνα 39: *Phyllirea latifolia*. Χαρακτηριστικό είδος του οικότου των Ελληνικών Δασών πρίνου,

**Δάση ελληνικής ελάτης (*Abies
cephalonica*)**

Κωδικός Natura 2000: 951B

Περιγραφή.

Αμιγή ή μεικτά δάση του ενδημικού είδους *Abies cephalonica* της νότιας Πίνδου, του Παρνασσού, της Κεφαλληνίας και της Πελοποννήσου, εκτός της ζώνης εξάπλωσης της Οξιάς.

Οικολογικές συνθήκες.

Τα δάση αυτά αναπτύσσονται σε εδάφη συνήθως μέτρια, βαθιά, σπάνια πολύ βαθιά που προέρχονται από την αποσάθρωση ασβεστολιθικού υλικού. Ελατοδάση επίσης αναπτύσσονται και σε φλύσχη ενώ τα εδάφη που παρατηρήθηκαν είναι βαθιά και σχετικά βαριά. Οι κλίσεις κυμαίνονται από μέτριες ως ισχυρές (20-70%). Υψομετρικά κατανέμονται από τα 700 (-600) μέτρα ως τα 1700 (-1800) μέτρα. Μεμονωμένα όμως άτομα φτάνουν ως τα 2000 μέτρα. Το άριστο της εξάπλωσης εκτείνεται από τα 900-1400 μέτρα.

Εικόνα 40: Δάση ελληνικής ελάτης, στην περιοχή του Παρνασσού.

Εικόνα 41: Υπόροφος δασών ελληνικής ελάτης, με *Helictotrichon convolutum*.

Εικόνα 42: Υπόροφος δασών ελληνικής ελάτης με κυρίαρχα τα *Pteridium aquilinum* και *Paeonia parnassica*.

**(Υπο)μεσογειακά πευκοδάση με
ενδημικά μαυρόπευκα**

Κωδικός Natura 2000: 9530*

Περιγραφή.

Δάση της ορεινής Μεσογειακής ζώνης, σε δολομιτικό και οφιολιθικό υπόστρωμα (υψηλής αντοχής σε μαγνήσιο) στα οποία κυριαρχούν διάφορα υποείδη της ομάδας *Pinus nigra*.

Οικολογικές συνθήκες.

Το υπόστρωμα στην πλειονότητα των περιπτώσεων είναι υπερβασικό, οφιολιθικό αλλά σε αρκετές περιπτώσεις είναι ασβεστόλιθος, σχιστόλιθος. Το ανάγλυφο σπάνια είναι επίπεδο συνήθως είναι πλαγιές με ποικίλες κλίσεις και ποικίλη έκθεση, σε υψόμετρα 450 - 1500 m.

Χλωριδική σύνθεση.

Pinus nigra var. *pallagiana*, *Brachypodium sylvaticum*, *Pteridium aquilinum*, *Buxus sempervirens*, *Abies borisii-regis*, *Brachypodium pinnatum*, *Staehelina uniflosculosa*, *Sesleria robusta*, *Genista carinalis*, *Dactylis glomerata*, *Thymus longicaulis*, *Juniperus oxycedrus*,

Κατάσταση διατήρησης-Απειλές.

Τα δάση της μαύρης πεύκης είναι προσαρμοσμένα στις έρπουσες πυρκαγιές λόγω του μεγάλου πάχους του φλοιού τους και αναγεννιούνται εύκολα και άφθονα μετά από αυτές, ενώ δεν αντέχουν σε επικόρυφες πυρκαγιές μετά τις οποίες δεν αναγεννιούνται. Η κατάσταση διατήρησής τους είναι πολύ καλή και η οικονομική, οικολογική, αισθητική αξία τους μεγάλη. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος προκύπτει από τον συνδυασμό επικόρυφης πυρκαγιάς και βοσκής.

Εικόνα 43: Χαρακτηριστική άποψη των δασών με *Pinus nigra* στην περιοχή του Παρνασσού.

Εικόνα 44: *Crataegus monogyna*. Συμμετέχει συχνά στη σύνθεση του υπορόφου.

Ενδημικά δάση με <i>Juniperus</i> spp.	Κωδικός Natura 2000: 9560*
---	-----------------------------------

Περιγραφή.

Δασικοί σχηματισμοί μέσω υψομέτρων στους οποίους κυριαρχούν διάφορα είδη *Juniperus*.

Οικολογικές συνθήκες.

Οι κοινότητες με *Juniperus foetidissima* εμφανίζονται σε υψόμετρα από 1000 μέχρι 1800 μ. Οι εκθέσεις των περιοχών που εντοπίζονται αν και παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία, προτιμούν τις νότιες και ανατολικές μεσαίες και μεγάλες κλίσεις (25-50%). Ο δενδρώδης όροφος εμφανίζει μέσο βαθμό κάλυψης 60%.

Χλωριδική σύνθεση.

Στον υποόροφο, ανάλογα με το υψόμετρο, κυριαρχούν θαμνώδη είδη όπως τα *Quercus coccifera*, *Juniperus oxycedrus*, ή είδη χαρακτηριστικά των στεππόμερφων λιβαδιών, όπως τα *Astragalus creticus*, *Daphne oleoides*.

Κατάσταση διατήρησης-Απειλές.

Κινδυνεύουν κυρίως από την υπερβόσκηση.

Εικόνα 45: Χαρακτηριστική θέση του οικοτόπου 9560* στον Παρνασσό.

Εικόνα 46: Χαρακτηριστική μορφή ατόμου *Juniperus foetidissima* μεγάλης ηλικίας.

Βιβλιογραφία.

Ντάφης, Σ., Εύα Παπαστεργιάδου, Ευθαλία Λαζαρίδου, Μαρία Τσιαφούλη. 2001.
Τεχνικός Οδηγός Αναγνώρισης, Περιγραφής και Χαρτογράφησης Τύπων Οικοτόπων
της Ελλάδας. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων (ΕΚΒΥ).